

Dataskydd.net Sverige
Alsnögatan 18
116 41 Stockholm

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Lund 2016-05-10

Remissyttrande över SOU 2016:7 – Integritet och straffskydd

Inledning

Dataskydd.net välkomnar att SOU 2016:7 ("Näthatsutredningen") godtar enskildas integritet som ett samhällsintresse i och av sig själv. Vi välkomnar också att näthatsutredningen identifierar att spridning av integritetskränkande uppgifter, även om de inte är i sak felaktiga, kan verka hämmande för yttrandefriheten.

SOU 2016:7, s. 263, 265, 270.

SOU 2016:7, s. 183-184, kap. 18.2

DATASKYDD.NET VÄLKOMNAR I HUVUDSAK utredningens förslag om en ny brottsrubricering för olaga integritetsintrång.

En sådan brottsrubricering kan bli nödvändig med anledning av EU:s nya allmänna dataskyddsförordning, då förordningen inte påbjuder några straffrättsliga skydd för enskilda. Utredningen har dock inte utrett ifall så är fallet, utan hänvisar istället till att svenska åklagare har för dålig kunskap om de nuvarande straffrättsliga bestämmelserna. Dataskydd.net anser detta vara en dålig anledning att utöka det straffrättsliga området.

DATASKYDD.NET KRITISERAR i det nedanstående att oviljan att hantera skärningspunkten mellan integritetskränkningar och tryckfrihetens område kommer innebära ett fortsatt svagt skydd för integriteten i Sverige jämfört med andra länder, så som kartlagda av utredningen.

SOU 2016:7, kap. 10.4

Vi menar att om problemet identifieras vara att det finns ett allmänt lågt integritetsskydd i svenska samhället, som ligger enskilda till last, så är det ingen lösning att extra aggressivt tillämpa straffrättsliga mekanismer mot alla som inte gör anspråk på att tillhöra landets mediaelit.

DATASKYDD.NET AVSTYRKER FÖRSLAGET på förändringar i BBS-lagen, som utifrån utredningens egna formuleringar och frågan om mellanhandsansvar inom den europeiska dataskydds-rätten ytterligare komplicerar ett redan komplicerat rättsläge.

I det nedanstående kommer vi inte fokusera på antydningar, kränkningar och hot som anspelar på egenskaper hos en individ som inte är sanna (till exempel att någon sägs vara homosexuell som inte är det, eller att någon sägs ha ett psykiskt eller ekonomiskt problem som inte är det). Vårt svar fokuserar inte heller på hot av typen "Jag ska söka upp dig och våldta dig" eller "Jag vet var du bor och vill döda din lillebror." Vårt svar fokuserar istället på de tillfällen då en individ drabbas av kränkningar som är grundad på i och för sig korrekt information och som ändå är kränkande för individen att den sprids.

Gammelmodiga perspektiv på integritetsfrågor

Utredningen har i likhet med många sentida svenska utredningar en föräldrad beskrivning av integritetsbegreppet. Dataskydd.net menar att det inte är möjligt att göra en ”bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet” och samtidigt begränsa sig till uppfattningen att ”kränkningar av den personliga integriteten innebär intrång i den fredade sfär som den enskilde bör vara tillförsäkrad och där intrång bör kunna avvisas”. Vi menar också att utredningsdirektiven tagit avstånd från en sådan uppfattning genom att använda ord som ”möjligen kan det sägas” och ”analysen bör inriktas på hur samhällsutvecklingen och den tekniska utvecklingen har förändrat möjligheterna till kommunikation”.

SOU 2016:7, s. 180.

SOU 2016:7, Bilaga I, s. 63f.

Utredningen utgår ifrån den integritetsdiskurs som av Markus Bylund i boken ”Personlig integritet på nätet”¹ och övervaknings- och säkerhetsforskaren Seda Gürses i sin avhandling om integritetsskyddande teknologier² beskrivs som tillkommen på 1870-talet, och som innebär att integritet är rätten att hålla saker hemliga eller att information som redan är spridd ska förutsättas ligga bortanför individens kontroll.

Både Bylund och Gürses delar uppfattningen att integritetsdiskursen sedan 1970-talet införlivar även en rätt eller möjlighet för privatpersoner att utöva kontroll över information som redan utlämnad och information som i och för sig är sann. Särskilt Seda Gürses utvecklar en syn på privatlivet som har vunnit popularitet på 2000-talet och som omfattar en generell rätt att utveckla sin identitet och sina preferenser utan otillbörlig påverkan utifrån.³

Den andra generationens integritetsdiskurs föranledde tillkomsten av den svenska datalagen på 1970-talet. Denna juridiska diskurs om integritet övergavs i Sverige gradvis från och med slutet av 1980-talet.⁴ Genom SOU 2004:6 Översyn av personuppgiftslagen⁵ och åtföljande Proposition 2005/06:173⁶ försvann synen på personuppgiftslagen som en garant för insyn och transparens i processerna för databehandling för att istället ge plats åt en så kallad ”missbruksregel”. Som utredaren observerade innebär ”den modell som koncentrerar sig på reglering av det som kan karakteriseras som missbruk av personuppgifter, [att man kan utgå ifrån att] själva hanteringen av personuppgifterna skall vara i det närmaste fri.”⁷

Så vitt Dataskydd.net erfarit saknas det doktrin kring huruvida en missbruksregel i personuppgiftslagen alls har förutsättning att upprätthållas i Sverige. Förarbetena har inte utrett möjligheterna att effektivt upprätthålla lagen mer än de konstaterar att det finns bestämmelser om tillsyn och skadestånd.⁸ Det måste anses vara en stor brist i det svenska integritetsskyddet att lagstiftaren inte brytt

¹Tillgänglig som e-bok: <http://personligintegritet.se/>

²Fahriye Seda Gürses, *Multilateral Privacy Requirements Analysis in Online Social Network Services*, KU Leuven, 2010. Tillgänglig på: <https://www.cosic.esat.kuleuven.be/publications/thesis-177.pdf>

³Se särskilt anvisad text i fotnot 2, kapitel 2.2.

⁴Se s. 12-13 i Prop. 2005/06:173 för en förteckning av riksdagsbetänkanden. Tillgänglig på: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2006/03/prop.-200506173/>

⁵Se <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2004/02/sou-20046/>

⁶Ovan fotnot 4

⁷Se ovan fotnot 5, s. 103.

⁸Se ovan fotnot 5, s. 148-149, eller ovan fotnot 4, s. 42-43.

sig om att se till att lagen kan efterlevas. Ett lika stort problem kan emellertid antas vara att de statligt tillsatta utredarna inte lägger någon större energi på att säkerställa möjligheterna att i praktiken uppnå efterlevnad av lagförslagen de framställer.

Missbruksregeln har inspirerats av den amerikanska lagstiftningen och en rädsla för att överföringar av personuppgifter till USA ska försvåras.⁹ Som den innevarande utredningen observerar finns det dock problem med att upprätthålla och tillämpa personuppgiftslagen. Om lagstiftaren fortsatt eftersträvar amerikanisering av den svenska lagstiftningen kring integritet och privatliv behövs sannolikt en mer avancerad skadeståndsrätt i Sverige.

Anledningen till att en missbruksmodell kan fungera på ett någorlunda tillfredsställande sätt i USA, är att övertramp – även om de inte kan förutses – går att beivra med stora skadeståndsbelopp. Dessa stora skadestånd ger marknadsaktörer och även myndigheter ett starkt intresse av att inte i allt för hög utsträckning chansa på att de ska komma undan med missbruk. Dessutom skapas förutsättningar för juristbyråer att verka som bara mot andelar av skadeståndsbeloppet kan ta sig an enskildas anspråk mot större organisationer så som företag och myndigheter. I Sverige finns det inga förutsättningar för sådan affärsverksamhet. Det ligger privatpersoner som utsatts för kränkningar i fatet. Det kan också observeras att man i USA i allt högre utsträckning efterfrågar ett integritetsskydd som ligger mer i linje med den europeiska modellen.¹⁰

Att den svenska lagstiftaren dels har påverkats att anta en sorts regelverk som från början inte ansågs förenligt med den europeiska dataskyddsrätten,¹¹ och sedan har påverkats att låta bli att införa sådana skyddsmekanismer som krävs för att den lagstiftningsteknik lagstiftaren valt ska fungera, innebär givetvis att regelverket inte blivit tillfredsställande. Se även avsnittet nedan om skadestånd.

Förhållandet mellan integritetskränkningar och personuppgiftslagen

Vi ifrågasätter utredningens påstående att personuppgiftslagen inte kan utgöra ett tillräckligt verktyg för att skydda integriteten bara för att rättsväsendets aktörer upplever lagen är ”svårtillämpad” och att de har ”mycket dålig kunskap” om lagen. Till exempel har utredningen i ett senare kapitel angående BBS-lagen funnit att lagen trots att den är ”svårtillämpad, att förarbetena är motstridiga och att begreppet elektronisk anslagstavla är olämpligt,” ska förändras på ett sådant sätt att dess verkningsområde utökas.

SOU 2016:7, s. 273

SOU 2016:7, s. 499, 515.

Det bör också anmärkas att utredningen, trots att den tagit fram statistik om antalet anmälningar av olika former av förtal, förolämpningar och hot i digitala miljöer, inte har redovisat hur många av dessa anmälningar som leder till utredning och åtal, eller i vilken utsträckning och varför utredningar läggs ned. Utredningens redovisning av tillämplig praxis från domstolarna och åtföljande förslag ger intrycket av att utredningen i de fall som åklagarna funnit förtals- och hotbestämmelser i Brottsbalken svåra att tillämpa snarare än att helt avfärda bestämmelsernas lämplighet att uppnå sina mål (så som den gjort med personuppgiftslagen) reagerat med att sänka beviskraven.

I remissvarets sista avdelning (se s. 10) finns en jämförelse mellan sådana nät-

⁹Se bl a Konstitutionsutskottets betänkande 1998/99:KU15, tillgänglig på: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/personuppgiftslagen_GM01KU15

¹⁰Jfr Bruce Schneier, *Data and Goliath*, W. W. Norton & Company, 2015.

¹¹Jfr SOU 1997:39.

kränkningar som utredningen kartlagt, och sådana saker som utredningen har funnit utgör kränkningar av individens rättigheter i personuppgiftslagen. Med avseende på det stora överlapp som finns mellan den sortens integritetskränkningar som utredningen finner utgör ett problem, och den sortens handlingar utredningen menar att den funnit rymms under personuppgiftslagen, hade det varit naturligare att fråga sig hur man kan säkerställa att personuppgiftslagen i högre utsträckning går att använda.

Utredningen besvarar denna fråga genom att klargöra att personuppgiftslagen blivit ett bristfälligt skydd för att personuppgiftslagen genom 8 § PUL föreskrivs inte få tillämpas inom tryckfrihetens område. Utredningen observerar också att Datainspektionen, även när den finner skäl att tillämpa personuppgiftslagens straffrättsliga bestämmelser, saknar ”ett etablerat system för återkoppling till polisen”.

SOU 2016:7, s. 274

SOU 2016:7, s. 220

Utredningen för upp som problem att personuppgiftslagen bara innehåller straffrättsliga verktyg för de fall då känsliga personuppgifter hanteras, men har inte identifierat exempel på när nätkränkningar sker som inte innefattar känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen (se jämförelse mellan sådant utredningen definierar som nätkränkningar och sådant som är olagligt enligt personuppgiftslagen längst ned i denna skrift).

Mot bakgrund av att samtliga nätkränkningar som utredningen lyfter fram på något sätt berör kränkningar av känsliga personuppgifter, den allmänna varning utredningen upprepar kring dubbelkriminalisering, och de problem utredningen identifierar kring personuppgiftslagen (dålig kunskap och dåliga institutionella ramverk för lagens efterlevnad) är det konstigt att utredningen inte närmare motiverar varför en förändring av personuppgiftslagens relation till tryckfrihetens område och en förbättring av kunskap och institutionella ramverk kring personuppgiftslagen, inte vore mer önskvärda än att införa en ny straffbestämmelse.

SOU 2016:7, s. 271

SOU 2016:7, s. 272, 220.

Att personuppgiftslagen skulle ha ”delvis andra utgångspunkter än skyddet för privatliv” motsägs av EU:s dataskyddsdirektiv från 1995, då syftet med denna senare lag är att ”skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv, i samband med behandling av personuppgifter”. Ännu tydligare blir motsägelsen i EU:s allmänna dataskyddsförordning.¹² Dataskydd är en procesuell rättighet som har som syfte att hjälpa privatpersoner utöva sin rätt till privatliv.¹³

SOU 2016:7, s. 271

95/46/EG, Art 1(i).

Förordning (EU) 2016/679, Art 1(2).

Den spridning, kopiering och sparning av uppgifter som utredningen observerat skapar extra stort obehag för individer i digitala miljöer täcks otvetydigen av direktivet och både ”uppgifter” och ”fotografier” på det sätt som avses av utredningens måste antas rymmas inom ramen för en ”personuppgift”. Det framgår även i de förarbetena till den svenska personuppgiftslagen att man har förstått att bild- och ljuduppgifter som rör fysiska personer täcks av lagen.

SOU 2016:7, s. 264

95/46/EG, Art 2(b).

95/46/EG, Art 2(a).

SOU 1997:39, del I, s. 113.

Det är orimligt att utredaren skulle ha uppfattat att internet och därtill hörande elektroniska anslagstavlor inte skulle utgöra automatisk behandling i

¹² Artikel 1(2): ”Denna förordning skyddar fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter.” Förordningens lydelse återfinns här: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

¹³ Se till exempel EDPS Pleading before the General Court in Case C-615/13P Client Earth and Pan Europe v EFSA, Luxembourg, 22 January 2015. Tillgänglig på: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Court/2015/15-01-22_EDPS_Pleading_Client_Earth_and_Pan_Europe_v_EFSA_EN.pdf

direktivets mening. Utredningen skriver att det är "flera [åklagare] som betonar att det bör tillkomma ett nytt lagrum som reglerar själva spridningen av integritetskänsliga bilder". Dataskydd.net menar att en sådan lagstiftning redan finns - i personuppgiftslagen - och att åklagarna ointresse och okunskap om denna lagstiftning inte i och av sig själv indikerar att det behövs extra bestämmelser (se ovan). Observationerna från 2004 års integritetskommitté verkar överensstämma med Dataskydd.net:s observationer. Både i remissvarets andra avdelning, och i nedanstående avdelning om skadestånd utvecklar vi vår syn på undergrävandet av rätten till privatliv och integritetsskydd som i Sverige följer av att man skapar i och för sig ändamålsenlig lagstiftning som man sedan omöjliggör efterlevandet av i de flesta fall där lagstiftningen kan tänkas vara behjälplig för att skydda det enskilda intresset.

SOU 2016:7, s. 165

SOU 2016:7, kap 10.3.2.

Vad som är sant i utredningens observationer är att personuppgiftslagen och EU:s dataskyddsrätt inte bara täcker kränkningar som individer genomför mot andra individer. EU:s nya allmänna dataskyddsförordning innehåller inga särskilda bestämmelser om straffrättsligt ansvar för överträdelser av individers rättigheter enligt förordningen utan lämnar sådana till medlemsländerna själva att införa om de finner det lämpligt.¹⁴ Ett sådant behov kan mycket väl finnas, men utredningen har inte tittat på frågan ur det perspektivet.

Förordning (EU) 2016/679, Skäl 149.

Tryckfrihetsförordningen och integriteten

Man får anse det fult av uppdragsgivaren att begränsa utredarens uppdrag till sådana frågeställningar som ligger utanför TF:s och YGL:s tillämpningsområde, och sedan föreslå att utredaren kan "identifiera och ta upp andra frågor som anknyter till uppdraget."

SOU 2016:7, s. 632

På fler än ett ställe framgår det att integritetsskyddet i Sverige blivit snävt på grund av att Tryckfrihetsförordningen utgör ett generalundantag från alla skyldigheter att respektera andra människors privata sfär. Möjligheten att avbryta ett pågående integritetsintrång är också i praktiken i Sverige begränsade, och kommer enligt utredningens förslag fortsatt vara begränsade. Se vidare behandling av denna fråga nedan i kritiken av utredningens förslag om elektroniska anslagstavlor.

SOU 2016:7, s. 182, 274

Till skillnad från de rättsfall från Europadomstolen som utredningen tar upp,¹⁵ och som särskilt rör integritetskränkande spridning av fotografier i massmedier, låter sig utredaren avstyras från tankar om att domstolar är tillräckligt kvalificerade för att göra skillnad mellan integritetsintrång och hot mot pressfriheten. Utifrån utredarens beskrivning är det uppenbart att även med det förslagna förstärkta skyddet i Brottsbalken, ingen betydande förbättring av enskildas ställning ändå kommer ske.

SOU 2016:7, s. 93.

SOU 2016:7, kap. 15.

I förhållande till tryckfriheten innebär utredningens förslag att Sverige skulle skapa skarpa delare mellan de som har och de som inte har utgivningstillstånd. Utredaren föreslår till och med att de som saknar utgivningstillstånd ska straffas extra hårt i och med de nya bestämmelserna, vilket kan tolkas som en preferens för yrkesmässig och vinstdrivande mediaverksamhet.

SOU 2016:7, s. 280.

De situationer där integritetskränkningar oftast hamnar i konflikt med offentlighetsprincipen och tryckfrihetsförordningen enligt utredningens kartlägg-

¹⁴För länk till fullständig lagtext, se ovan fotnot 12.

¹⁵Toma mot Rumänien, och von Hannover mot Tyskland

ning av nåthet i kapitel 6, är sådana kränkningar som innebär att information sprids om drogmisbruk, kriminalitet, ekonomiskt obestånd eller oförmåga att sköta barn. Den amerikanska tidningen *New Yorker* observerade i en essä om rätten att bli bortglömd att spridning av sådan information i allt högre utsträckning påverkar tidigare dömdas möjligheter att få jobb och återintegreras i samhället.¹⁶ I Sverige har drabbade utan framgång försökt driva förtalsmål mot sådan spridning genom hemsidan Lexbase.¹⁷ Både Google Spanien-målet i EU-domstolen, ett fall i spanska högsta domstolen 2015 rörandes spridningar av tjugo år gamla narkotikadomar,¹⁸ och ett pågående fall i EU-domstolen om statliga register,¹⁹ rör individer som på grund av spridning av information om deras tidigare felsteg upplever sig oförmögna att fortsätta sina liv på ett fullgott sätt.

C-131/12.

Denna sorts kränkningar underblåses av hemsidor som Ratsit, Merinfo, Eniro, Hitta.se och Birthday. Dessa sidor skapar sådan rädsla att både Datainspektionen²⁰ och informationssidan om statens person och adressregister²¹ har särskilda informationssidor om att man just inte kan hindra sådan spridning av sina personuppgifter på grund av offentlighetsprincipen och tryckfrihetsförordningen. Människor upplever det nuvarande förhållandet mellan tryckfriheten och rätten till integritet som i och av sig själv kränkande. Utredningen visar därutöver att specifikt de kränkningar den haft att ta ställning till förvärras eller i värsta fall orsakas av detta förhållande.

Några av problemen för misstänkta brottslingar och tidigare dömda kan tänkas åtgärdas av regeringens förslag i proposition Proposition 2015/16:144²² om utökade möjligheter för domstolar att sekretessbelägga uppgifter om misstänkta, dömda och målsägandens identiteter. Skyddet är dock svagt, så till vida att skyddet för den enskilde kommer att vara upp till ombud och domare. Skyddet mot framtida trakasserier och kränkningar blir sämre för de som saknar tillräcklig ekonomisk styrka att efterfråga sekretess för identiteten eller som saknar utbildningsnivå att förstå att det är möjligt att efterfråga sådan sekretess.

Särskilt om skadestånd

Utredningen har observerat att den bara hittat sparsamt med exempel på när skadestånd enligt personuppgiftslagen utdömts. EU:s Fundamental Rights

SOU 2016:7, s. 273

¹⁶New Yorker, *The Solace of Oblivion*, 29 september 2014. Tillgänglig på: <http://www.newyorker.com/magazine/2014/09/29/solace-oblivion>

¹⁷SVT, Sajtén Lexbase blir friade för förtal och grovt förtal, 10 april 2015. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1646&artikel=6138553>

¹⁸Case Law, Spain: A and B v Ediciones El Pais, Newspaper archive to be hidden from internet searches but no "re-writing of history" – Hugh Tomlinson QC, 19 november 2015. Tillgänglig på: <https://inform.wordpress.com/2015/11/19/case-law-spain-a-and-b-v-ediciones-el-pais-newspaper-archive-to-be-hidden-from-internet-searches-but-no-re-writing-of-history-hugh-tomlinson-qc/>

¹⁹EU Law Radar, Case C-398/15, Manni – data in public registers should be subject to the Google right to be forgotten. Tillgänglig på: <http://eu-lawradar.com/case-c-39815-manni-data-in-public-registers-should-be-subject-to-the-google-right-to-be-forgotten/>

²⁰Datainspektionen, Frågor och svar om webbplatser med utgivningsbevis. Tillgänglig på: <http://www.datainspektionen.se/fragor-och-svar/personuppgiftslagen/fragor-och-svar-om-webbplatser-med-utgivningsbevis/>

²¹Statens person- och adressregister, Mina personuppgifter finns på internet — kan jag få bort dem? Tillgänglig på: <https://www.statenspersonadressregister.se/root/guider-vanliga-fragor/dina-personuppgifter/2014-11-07-mina-personuppgifter-finns-pa-internet--kan-jag-fa-bort-dem.html>

²²Se riksdagens ärendehanteringssystem: http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/offentlighet-och-sekretess-for-uppgifter-i_H301KU22

Agency har observerat att skadestånden i Sverige är orimligt låga i förhållande till aktiviteterna som de ska beivra, och att de i praktiken inte går att tillämpa mot icke-offentliga aktörer.²³

Anledningen till att det bara skett sparsamt med ansökningar om skadestånd från enskilda som i och för sig utsatts för integritetskränkningar bör antas ha att göra med att en individ alltid tar en stor egen ekonomisk risk för att hävda sin rätt enligt personuppgiftslagen, särskilt om den enskilda vill representeras av ombud (vilket den enskilda förmodligen vill, då den själv har bevisbördan). Utredningen har inte tagit upp huruvida ändrade skadeståndsbestämmelser skulle kunna hjälpa enskilda att mer effektivt hävda sin rätt både i fall rör känsliga personuppgifter och i fall som inte rör sexualitet, sjukdomstillstånd, etnicitet, religion eller politisk tillhörighet.

Moralen i historien kan antas vara att en lag som är skriven så att den ska vara svår eller omöjlig att tillämpa inte heller kommer att tillämpas i någon större utsträckning. Det är oärligt ur ett politiskt och lagstiftningstekniskt perspektiv att skriva lagar på det viset, och en utredning med uppdrag att göra en bred översikt och kartläggning av området integritetsskydd i Sverige bör inte undlåta att observera denna egenhet i det svenska regelverket för integritetsskydd. Risken finns att frånvaron av sådana påpekanden invagar lagstiftaren i den falska tryggheten att dess ansträngningar att skydda integriteten fungerar.

Se särskilt kommentarerna ovan om gammelmåddiga perspektiv på integritet, samt bristerna i hur man resonerat kring möjligheterna att efterleva en svensk personuppgiftslag grundad i en missbruksprincip.

Avstyrkande av förslagen om elektroniska anslagstavlor

I utredningens kartläggning av BBS-lagen finns fortsatta problem med förutsägbarheten i rättstillämpningen.

Att plattformar som faller under tryckfrihetens område inte faller under BBS-lagen är klart.

Det är inte klart vad som gäller för tredjepartsmjukvara (till exempel Disqus eller Facebooks kommentarfunktion) som integrerats i en plattform (till exempel Aftonbladet eller Nyheter²⁴) med utgivningsbevis men som tekniskt kräver separat inloggning.

Frågeställningen om tredjepartsmjukvaror som integrerats i hemsidor lämnades öppen av Europadomstolen i avgörandet Delfi ee mot Estland.²⁴ Avgörandet har tolkats som att nyhetsplattformar får ett incitament att uppmuntra läsare att bli medlemmar i en för plattformen oberoende verksamhet i syfte att låta plattformen undvika mellanhandsansvar.

Detta innebär svårigheter för enskilda personer som vill lämna kommentarer

²³Fundamental Rights Agency, Data Protection in the European Union: the role of National Data Protection Authorities (Strengthening the fundamental rights architecture in the EU II), komparativ studie, maj 2010. Se särskilt s. 43. Tillgänglig på: <http://fra.europa.eu/en/publication/2010/data-protection-european-union-role-national-data-protection-authorities>; Fundamental Rights Agency, Access to data protection remedies in EU Member States, januari 2014. Se s. 21 i rapporten. Tillgänglig på: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/access-data-protection-remedies-eu-member-states>; Se även Fundamental Rights Agency, Ad hoc information reports on access to data protection remedies (Sweden), april 2014. Tillgänglig på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/access_to_data_protection_remedies_country_se.pdf

²⁴EDfMR, Delfi AS mot Estland, (Application no. 64569/09) Tillgänglig på: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155105>

på nyhetsartiklar att förstå vem de har ingått avtal med och vad avtalet innebär. Det är inte alls klart att slutanvändare förstår att de, när de kommenterar en artikel på en nyhetssida, inte omfattas av samma rättigheter som nyhetssidan, att nyhetssidan inte har några förpliktelser gentemot slutanvändaren, eller att slutanvändaren i själva verket är straffrättsligt ansvariga för en aktivitet som de kanske upplever är en del av poängen med nyhetssidans publicistiska verksamhet (notera att möjligheten att kommentera artiklar är en funktionalitet som nyhetssidor använder för att locka till sig fler läsare, oavsett hur kommentarsfunktionen är upplagd tekniskt).

Vidare riskerar utredningens förslag att utöka ansvaret för elektroniska anslagstavlor att bli ett sätt att särreglera en svensk ”rätt att bli bortglömd”. Utredaren skriver: ”Genom att lägga ett större ansvar på tillhandahållaren blir det alltså ökade möjligheter att minska både förekomsten och spridningen av integritetskränkande uppgifter via olika sajter och sociala medier.”

Utredarens avsikt med de nya bestämmelserna i BBS-lagen förefaller ha samma målsättning som de europeiska bestämmelserna om rätten att bli bortglömd. Något förtydligande kring varför eller på vilket sätt utredarens egna bedömningar skiljer sig ifrån eller överlappar med de europeiska bestämmelserna finns inte. Det hade varit bra med en analys av hur målsättningen att förhindra spridning av integritetskränkande uppgifter genom BBS-lagen inte ska hamna i konflikt med Datainspektionens och andra europeiska dataskyddsmyndigheters ansträngningar att hitta en balans mellan individens rätt att gå vidare från en integritetskränkning och yttrandefrihet under EU-domstolens nya rättspraxis och den nya europeiska lagstiftningen.

Utredningen måste ha missat den tankegång som framförts av till exempel Strathclyde-professor i juridik Lilian Edwards, att rätten att bli bortglömd kan vara ett sätt att hantera fortsatt spridning av hämndporr (”återviktisering”).²⁵ Ur sin erfarenhet av arbete mot hämndporr i bland annat USA har hon dragit slutsatsen att det även för offren är viktigare att stoppa den långsiktiga kränkningen av integriteten som sker genom att privata bilder av en sexuell natur publiceras och sprids i digitala miljöer än att skärpa straffskalor och sänka beviskraven för trakasserier. Istället för att arbeta sig runt och eventuellt komplicera Datainspektionens befintliga arbete med att förtydliga ansvaret för hemsidor med avseende på integritetskränkningar,²⁶ hade utredningen kunnat ge Datainspektionen stöd i det arbete inspektionen redan behöver genomföra.

Dubbel reglering är sämre reglering

En särskild risk med utredningens avfärdande inställning till personuppgiftsskydd är att företag drabbas av dubbla regleringar. Den europeiska lagstiftningen kommer att gälla från och med maj 2018, och Sverige kommer att fortsätta vara medlemmar i antingen EU eller EFTA. Därmed kommer den europeiska dataskyddslagstiftningen att gälla i Sverige, och företag och enskilda kommer att behöva förhålla sig till lagstiftningen både när de är verksamma i Sverige och

²⁵Lilian Edwards, *Revenge porn: why the right to be forgotten is the right remedy*, 29 juli 2014. Tillgänglig på: <https://www.theguardian.com/technology/2014/jul/29/revenge-porn-right-to-be-forgotten-house-of-lords>

²⁶Datainspektionen, *Datainspektionen inleder granskning av Google*, 26 maj 2015. <http://www.datainspektionen.se/press/nyheter/2015/datainspektionen-inleder-granskning-av-google/>

C-131/12, *Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González*, 13 maj 2014.

Europaparlamentets och rådets förordning 2016/679, Artikel 17.

SOU 2016:7, s. 519

SOU 2016:7, s. 515.

när de har affärsförbindelser med andra europeiska länder eller länder utanför EFTA-området.

Om man med hänvisning till okunskap om den europeiska lagstiftningen påbörjar konstruktionen av ett nytt och separat regelverk i Sverige för skydd av integriteten kan det bli förvirrande för konsumenter och enskilda och onödigt kostsamt för företag. Detsamma gäller utredningens förslag om ändrade bestämmelser i BBS-lagen. Istället för att önska bort den europeiska lagstiftningen, dess syften och dess konsekvenser, bör man för allas skull ta den europeiska lagstiftningen på allvar och se till att den tillämpas på ett ändamålsenligt och förutsägbart sätt.

Som nämnts ovan kan detta mycket väl innebära att det finns behov av fler straffrättsliga bestämmelser om integritetsintrång, då förordningen lämnar det upp till medlemsländerna att själva bestämma om sådana sanktioner. Den europeiska lagstiftningen lämnar också öppet för en upprätthållandemodell som liknar den Sverige redan infört i diskrimineringslagen, nämligen att organisationer ges rätt att företräda individer i rättsliga prövningar.²⁷ Den innevarande utredningen ingjuter dock inte förtroendet att den mot bakgrund av, eller ens med hänsyn till, sådana överväganden velat utveckla integritetsskyddet.

Förordning (EU) 2016/679, Artikel 80.
6 kap. 2 § diskrimineringslag (2008:567).

Amelia Andersdotter
Ordförande, Dataskydd.net

²⁷För fullständig lagtext se ovan fotnot 12.

Jämförelse mellan sådant utredningen definierar som nätkränkningar och sådant som är olagligt enligt personuppgiftslagen

Den här sammanställningen är avsedd att illustrera överlappet mellan de problem som utredningen har haft i uppdrag att åtgärda, och sådana problem som redan är lösta under den gällande lagstiftningen. Exemplena är framtagna av utredningen själv, men är sammanställda i denna form av Dataskydd.net .

Sida	SOU 2016:7, kapitel 6 om nätkränkningar	SOU 2016:7, kapitel 10.2.2 om PUL	Sida
s. 134	Politiskt näthat: rasistiska, sexistiska och homofobiska kommentarer	Uppgifter i en blogg att en tjej är psykopat, hora och efterbliven.	s. 220
		Uppgifter om att en person är pedofil.	s. 220
s. 146	Nätkränkningar mot pojkar består i att de påstås vara homosexuella.	Domar från migrationsdomstolar med uppgifter om bl.a. sexuell läggning, religiös tillhörighet och lagföringar.	s. 220
		Uppgifter om att personer ”porrsurfat” och laddat ned filmklipp med sexuellt innehåll.	s. 220
s. 136-137	Hate speech: allt från enstaka rasistiska, nedsättande eller diskriminerande kommentarer till hemsidor vars huvudsakliga syfte är att sprida hatiska meddelanden och åsikter.	En bild på en person med texten ”Bloggerskan jag vill knulla sönder denna vecka”	s. 220
		Påstående att namngiven person ”gillar att ragga upp minderåriga tjejer på internet”.	s. 220
		Uttalande att alla i damlandslaget är ”lesbiska horor”.	s. 220
s. 144	De nätkränkningar som vuxna män utsätts för består ofta av att den utsatte framställs som kriminell.	Uppgifter om att en person begått sexualbrott och publicering av domen.	s. 220
		På en webbplats på internet påstå att fem namngivna personer gjort sig skyldiga till våldtäkt.	s. 219
		På sin webbplats publicera uppgifter om att två män dömts för att ha våldtagit hustrun.	s. 219

s. 146	Nätkränkningar mot pojkar består i att de påstås använda droger, att de våldtar och/eller misshandlar andra eller att de har någon diagnos eller sjukdom som till exempel ADHD.	Uppgifter att någon medicinerade på grund av våldsamma tvångstankar.	s. 220
s. 146	Både vid nätkränkningar mot män och mot kvinnor är det vanligt att gärningspersonen sprider rykten om att den utsatta personen har problem med ekonomin, att den utsatta använder droger eller missköter sina djur.	Rapport från ett familjecentrum om föräldrars omsorgsförmåga, psykiska mående samt uppgifter om misstankar om sexuella övergrepp. Uppgifter i en blogg att en tjej har suttit på behandlingshem och dömts för narkotikabrott. Barnavårdsutredning enligt socialtjänstlagen. Dom i vårdnads mål med uppgifter om föräldrarnas omsorgsförmåga, psykiska hälsa och misstankar om sexuella övergrepp mot barn. På sin välbesökta blogg publicera bl.a. känsliga personuppgifter och uppgifter i vårdnadsdom om dotter och tidigare sambo gällande administrativa frihetsberövanden och polisförhör.	s. 220 s. 220 s. 220 s. 219
s. 135	Logga in på någon annans Facebookkonto eller utge sig för att vara någon man inte är och uttala sin i denna persons namn.	Falska profilbilder som angavs tillhöra en person, identifierad genom fotografier. Vid tre tillfällen låta publicera sexkontaktannonser på internet om en f.d. sambo.	s. 220 s. 219
s. 138	Revenge porn: någon publicerar nakenbilder och/eller bilder och filmer med sexuellt innehåll på en individ utan dennes samtycke.		
s. 139	Virtuell våldtäkt: flickor som har blivit utsatta för att nakenbilder och/eller bilder med sexuellt innehåll på dem har spridits på nätet.		